

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА НАГЛЯДОВО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій»

професійна (вибіркова)

за освітньою освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»
назва освітньої програми

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
найменування освітнього ступеня

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
код та найменування галузі знань

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
код та найменування спеціальності

Рекомендовано кафедрою
наглядково-профілактичної діяльності на
2023- 2024 навчальний рік.
Протокол від «03» липня 2023 року №28

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій»
(назва навчальної дисципліни)

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій» передбачають засвоєння у здобувачів вищої освіти, що навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність – 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійна програма – «Цивільний захист» особливості навчання різних груп населення культури безпеки його життєдіяльності, обізнаності щодо прав і обов'язків у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій, а керівного складу та фахівців різних рівнів, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту – набуттям навичок створювати, приймати та реалізувати управлінські рішення в межах посадових обов'язків і повноважень, передбачених законодавством у цій сфері.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Гарбуз Сергій Вікторович доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет № 510. Номер телефону - 095-46-45-491
E-mail	garbuz_@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Наглядово-профілактична діяльність органів державного нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту
Професійні здібності	Професійні знання і значний досвід роботи в викладанні технічних дисциплін
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Розроблення, випробування та налагодження технічних об'єктів вимірювань та контролю.

Загальна інформація	Карпова Дарина Ігорівна, викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет № 112. Номер телефону 099-086-62-85
E-mail	kdarinka170798@gmail.com
Наукові інтереси	Наглядово-профілактична діяльність органів державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту.
Професійні здібності	Професійні знання і значний досвід роботи в викладанні технічних дисциплін; дослідження механізмів впровадження академічної доброчесності в освітній процес.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=eCgbgtwAAAAJ&view_op=list_works&gmla=AP6z3OZOEzaR2-isx4aSVHzX4nnw9uupp4GTm-yQmiZV3bP1xsey7NagtG_pwfFL_eoHwB6P4Y5mDwLsQ6j9IQk8PV-7Jtan_y-8MeYLM8BPg

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 510, або в дистанційному режимі та в разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета надбання здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок з нормативно-технічної роботи підрозділів ДСНС та служб цивільного захисту щодо виявлення порушень нормативних вимог з забезпечення безпеки під час проектування, приймання об'єктів до експлуатації. Вивчення дисципліни забезпечує вивчення нормативних документів з питань проектування, будівництва та експлуатації захисних інженерних споруд, а також цивільних споруд з урахуванням їх поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	цикл професійної (обов'язкової) підготовки
Навчальний рік	2023-2024
Семестр	2-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	4
- загальна кількість годин	90
- кількість модулів	1
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):	
- лекції	8
- практичні заняття	2
- семінарські заняття	0
- лабораторні заняття	0
- курсовий проект (робота)	0

- інші види занять	0
- самостійна робота	80
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	0
Форма підсумкового контролю	
- підсумковий контроль	екзамен

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях

Тема 1.1. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту

Правовою основою ЦЗ є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України (далі – Кодекс), інші закони України, а також акти Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Єдина державна система цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері ЦЗ. Основною метою функціонування ЄДС ЦЗ є об'єднання дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, підпорядкованих їм сил ЦЗ для реалізації заходів державної політики у сфері ЦЗ як в мирний час, так і в особливий період. Єдина державна система ЦЗ виконує завдання, визначені у статті 8 Кодексу. ЄДС ЦЗ призначена для реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Керівництво ЄДС ЦЗ здійснює Кабінет Міністрів України

Тема 1.2. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях

Навчання населення діям у НС – сукупність організаційних і навчально-методичних заходів щодо підвищення теоретичних і практичних знань для населення, набуття й закріплення практичних навичок, необхідних для збереження життя та здоров'я людей в умовах надзвичайної ситуації й під час проведення невідкладних робіт у зоні надзвичайної ситуації чи в осередку ураження.

Модуль 2. "Система навчання та інструктажів у сфері цивільного захисту, охорони праці, техногенної та пожежної безпеки"

Тема 2.1. Організація навчання та проведення інструктажів з питань цивільного захисту, охорони праці, техногенної та пожежної безпеки
Порядок організації спеціального навчання, перевірки знань та

проведення інструктажів з питань пожежної безпеки на підприємствах здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства. Керівники підприємств, їх заступники та інші посадові особи структурних підрозділів, до обов'язків яких належить забезпечення виконання заходів пожежної безпеки, повинні проходити навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки до початку виконання своїх обов'язків та періодично (один раз на три роки), відповідно до порядку. Організація проходження працівниками спеціального навчання, перевірки знань та інструктажів з питань пожежної безпеки, а також протипожежних тренувань проводиться у порядку, встановленому підприємством, на основі нормативно-правових актів та нормативних документів у сфері пожежної безпеки.

Тема 2.2. Навчання з техногенної безпеки

Навчання з питань техногенної безпеки, діям і способам захисту населення і територій від НС техногенного характеру організовується з метою підготовки населення, сил цивільного захисту та органів управління до дій в умовах НС відповідно. Плани, робочі документи, посадові інструкції та навчання з питань техногенної безпеки посадових осіб органів влади та суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління передбачені вимогами чинного законодавства.

Модуль 3. Програми підготовки населення до дій при надзвичайних ситуаціях

Тема 3.1. Загальні відомості про програму

Програми підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях розробляються відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях” і визначають зміст і обсяги навчання та форми контролю знань працівників підприємств, установ та організацій щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

Тема 3.2. Рекомендована програма загальної підготовки населення не зайнятого у сфері виробництва та обслуговування.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал “Увага всім!”. Захисні споруди ЦЗ, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки в них. Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок, та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети. Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих.

Тема 3.3. Рекомендована програма з пожежно-технічного мінімуму для

працівників, зайнятих на роботі з підвищеною небезпекою
 Стисла характеристика об'єкта та його пожежної небезпеки. Основні положення Кодексу щодо пожежної безпеки. Загально об'єктові правила, інструкції, положення та накази з питань пожежної безпеки. Відповідальність за порушення правил пожежної безпеки. Основні причини пожеж: несправність обладнання, іскри електро-, газозварювальних робіт та необережне поводження з вогнем, несправність електроустановок, порушення правил користування інструментами і електронагрівальними приладами тощо.

Тема 3.4. Рекомендована програма загальної підготовки працівників до дій в особливий період

Інформування працівників щодо дій відповідно до вимог плану цивільного захисту на особливий період. Розвиток можливих надзвичайних ситуацій, місця розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів. Порядок оповіщення при загрозі виникнення аварій, катастроф, застосування зброї масового знищення. Дії за сигналом "Увага всім!"

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
2 - й семестр						
МОДУЛЬ 1. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях						
Тема 1.1. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту	12	2		-	10	
Тема 1.2. Організація навчання діям у надзвичайних ситуаціях	10			-	10	
Разом за модулем 1	22	2		-	20	
МОДУЛЬ 2. "Система навчання та інструктажів у сфері цивільного захисту, охорони праці, техногенної та пожежної безпеки"						
Тема 2.1. Організація навчання	12	2		-	10	

та проведення інструктажів з питань цивільного захисту, охорони праці, техногенної та пожежної безпеки						
Тема 2.2. Навчання з техногенної безпеки	10	0		-	10	
Разом за модулем 2	22	2		-	20	
МОДУЛЬ 3. Програми підготовки населення до дій при надзвичайних ситуаціях						
Тема 3.1. Загальні відомості про програму. Порядок розробки, затвердження та виконання програм навчання з питань пожежної безпеки	12	2		-	10	
Тема 3.2. Рекомендована програма загальної підготовки населення не зайнятого у сфері виробництва та обслуговування, та програма загальної підготовки працівників установ та організацій, не зайнятих у сфері виробництва та обслуговування	10	0			10	
Тема 3.2. Рекомендована програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціальних формувань та служб цивільного захисту	12	2		-	10	
Тема 3.3. Рекомендована програма загальної підготовки з техногенної безпеки для працівників об'єктів підвищеної небезпеки програма з пожежно-технічного мінімуму для працівників, програма зайнятих на роботі з підвищеною небезпекою, та програма загальної підготовки працівників до дій в особливий період	10	0			10	
Разом за модулем 3	46	4	0		40	2
Разом	90	8	0	-	80	2

Теми практичних занять заочна (дистанційна) форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Модульна робота №1	2
2.	Разом	2

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Система організації техногенної безпеки в Україні;
2. Забезпечення техногенної безпеки хімічно-небезпечних об'єктів;
3. Забезпечення техногенної безпеки радіаційно-небезпечних об'єктів;
4. Забезпечення техногенної безпеки пожежо-вибухонебезпечних об'єктів;
5. Вимоги нормативних актів щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
6. Розробка планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій для хімічно-небезпечних об'єктів та радіаційно-небезпечних об'єктів;
7. Розробка планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій для вибухо-пожежонебезпечних об'єктів.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- МН1. Словесні методи навчання (спонукають здобувачів до створення в уяві певного образу, приведення попередніх знань до усвідомлення нових явищ та понять).
- МН2. Практичні методи навчання (сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми або розділу).
- МН3. Наочні методи навчання (передбачають демонстрацію, ілюстрацію та спостереження (сприймання процесів без втручання у ці процеси)).
- МН4. Робота з навчально-методичною літературою та відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.
- МН5. Самостійна робота (спрямована на використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: накопичувальна бально-рейтингова система, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей. Для оцінки знань використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на

кожному семінарському та практичному занятті методом опитування або складанням процесуальних документів. Підсумкова форма контролю – екзамен.

Передбачаються наступні засоби оцінювання:

модульна контрольна робота

усний екзамен

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням однієї шкали:

накопичувальна шкала – 100-бальна.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на аудиторному занятті (лекція, семінарське заняття, практичне заняття). Він передбачає оцінювання підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на відповідних заняттях та набуття навичок під час виконання відповідних завдань. Використовуються методи фронтального та індивідуального опитування.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторного письмового тестування під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

Вид навчальної роботи	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль № 1	лекції	2	6
	семінарські заняття*		
	практичні заняття		
Разом за модуль №1			12
Модуль № 2	лекції	2	6
	семінарські заняття		
	практичні заняття*		
Разом за модуль №2			12
Модуль № 3	лекції	4	6
	семінарські заняття*		
	практичні заняття		

	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)*	1	22	22
Разом за модуль №3				46
Разом за поточний контроль				70
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)				10
III. Підсумковий контроль (екзамен)				20
Разом за всі види навчальної роботи				100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському та практичному занятті:

6 балів – здобувача вищої освіти присутній на занятті

0 балів – здобувача вищої освіти відсутній на занятті.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторного письмового тестування під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної контрольної роботи:

(контрольного тестування із 22 питань оцінюється в діапазоні від 0 до 22 балів):

0 - 22 балів – за умови вірних 10 і більше відповідей за кожен вірну відповідь нараховується 1 бал.

0 балів – вірних відповідей менше 10.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 20 балів):

17-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

13-16 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичного питання, але при наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини;

9-12 балів – в цілому здобувач володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

5-8 балів – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, недостатньо розкрив зміст теоретичного питання, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-4 балів – здобувач лише частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, при цьому допущено суттєві помилки;

0 балів – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. У разі несвоєчасного виконання, поставленого індивідуального завдання, порушення терміну захисту індивідуального завдання, ліквідації заборгованості щодо індивідуального завдання загальна оцінка знижується на 50 відсотків.
5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
6. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до розгляду допускаються реферати, які містять не менше 60% оригінального тексту при перевірці на плагіат.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійні програми «Цивільний захист» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека».
2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за загальною редакцією В. В. Могильниченка. – Київ : КІМ, 2007. 636 с.
3. Зосімов В. П., Садковий В. П., Ушаков Л. В. Управління та організація діяльності у сфері цивільного захисту / практичний посібник. Харків : УЦЗУ, 2006. 370 с.
4. Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5403-17#Text>.
5. Методичні рекомендації щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях : Лист ДСНС України від 06.03.2015 р. № 17-3/739.
URL: https://zt.dsns.gov.ua/files/2015/3/12/plan_reaguvannya.pdf.
6. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення : Національний стандарт України ДСТУ 5058:2008. Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 19 с.
URL: <https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/5058.pdf>.
7. Осипенко С. І., Іванов А. І. «Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту / навчальний посібник. Київ, 2007. 139 с.

Розробники:

Сергій ГАРБУЗ - доцент кафедри наглядно-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту, кандидат технічних наук, доцент

Дарина КАРПОВА - доцент кафедри наглядно-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту
